Logopeda nie zajmuje się wyłącznie wadami wymowy. Pomaga również w przypadkach różnych barier w komunikacji, które nierzadko zaburzają rozwój intelektualny, społeczny i emocjonalny dziecka w każdym wieku. Prowadzi także terapię dzieci jąkających się, niedosłyszących, autystycznych, dyslektyków, dzieci upośledzonych umysłowo, bądź z różnymi zaburzeniami neurologicznymi. Logopeda posiadający specjalizację z wczesnej interwencji logopedycznej jest specjalistą w zakresie profilaktyki i wczesnego wspomagania rozwoju mowy dzieci z grupy ryzyka okołoporodowego, wcześniaków oraz dzieci o stwierdzonych zaburzeniach rozwoju i zespołach wad genetycznych. Udziela pomocy dzieciom z deficytami rozwojowymi w okresie noworodkowym, niemowlęcym i przedszkolnym.

Cele terapii:

- Rozwijanie sprawności językowej i komunikacyjnej.
- Rozwijanie analizy i syntezy słuchowej
- Rozwijanie słuchu fonematycznego
- Rozwijanie percepcji wzrokowej i słuchowej.
- Rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej.
- Rozwijanie umiejętności budowania wypowiedzi tematycznych;
- Kształtowanie myślenia przyczynowo skutkowym
- Rozwijanie umiejętności budowania swobodnych wypowiedzi
- Rozwijanie sprawności manualnej motoryki małej
- Kształtowanie umiejętności słuchania i koncentracji na słowie mówionym
- Rozwijanie umiejętności dialogowych i narracyjnych
- Ćwiczenia ekspresji mowy - ćwiczenia wyrażania uczuć
- Ćwiczenia w różnicowaniu stylu wypowiedzi np. swobodny oficjalny żartobliwy, naukowy
- Rozwijanie kompetencji semantycznej
- Rozwijanie wzorców komunikacji z otoczeniem i rówieśnikami
- Usprawnianie narządów mowy.
- Kształcenie słuchu fonematycznego.
- Kształcenie umiejętności rozróżniania siły dźwięków, ich wysokości i rytmu.
- Wdrażanie do poprawnego użycia znanych już słów w odpowiedniej formie gramatycznej i stylistycznej.

- Doskonalenie umiejętności przekazywania wiadomości.
- Doskonalenie koncentracji uwagi, spostrzegawczości, pamięci słowno – logicznej.
- Rozwijanie umiejętności kojarzenia sytuacyjnego i zapamiętywania mylonych liter :b-d,y-g)
- motywowanie do systematycznej pracy i ćwiczeń
- rozbudzanie wiary we własne siły i możliwości
- wzmacnianie pozytywnej i adekwatnej samooceny

Doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem:

- Bogacenie słownictwa czynnego i biernego.
- Wdrażanie do formułowania odpowiedzi na pytania i budowania zdań.
- Rozwijanie zainteresowania treścią książek.
- Rozwijanie myślenia abstrakcyjnego.
- Rozwijanie uwagi, wyobraźni, pamięci słowno - logicznej oraz umiejętności kojarzenia.
- doskonalenie umiejętności poprawnej pisowni.
- Zwrócenie dziecku uwagi na różnice w artykulacji głosek, które dziecko w pisowni myli najczęściej.
- Rozwijanie pamięci wzrokowej i słuchowej oraz "motorycznej".
- Doskonalenie samokontroli i rozwijanie czujności ortograficznej.

Usprawnianie percepcji wzrokowej

Percepcja wzrokowa jest zdolnością do rozpoznawania i rozróżniania bodźców wzrokowych a także do ich interpretowania przez odniesienie do poprzednich doświadczeń. Percepcja wzrokowa nie jest wyłącznie zdolnością do dokładnego spostrzegania. Interpretacja bodźców wzrokowych dokonuje się nie na siatkówce, lecz w mózgu. Wrażenie wzrokowe powstaje na siatkówce, ale rozpoznanie tego, co się spostrzega, dokonuje się w mózgu. Percepcja wzrokowa uczestniczy prawie we wszystkich działaniach człowieka. Odpowiedni poziom rozwoju percepcji wzrokowej umożliwia dziecku naukę czytania, pisania, wykonywanie zadań arytmetycznych oraz rozwinięcie innych umiejętności wymaganych od niego w trakcie nauki szkolnej

Ćwiczenia na materiale bezliterowym

- różnicowanie podobnych przedmiotów i obrazków;
- składanie obrazka z części;
- układanki z kolorowych figur geometrycznych;
- rysowanie konturów według podanego wzoru;
- wypełnianie konturów;
- gry rysunkowe, np. „wyżej- niżej”;
- odwzorowywanie szlaczków;
- kreślenie kształtów graficznych za pomocą kreski łączącej wyznaczone punkty;
- uzupełnianie braków na obrazkach;
- wzrokowe rozpoznawanie kierunku ułożenia strzałek;
- kształtowanie pojęć kierunku: w górę, w dół, w prawo, skośnie w lewy górny róg, skośnie w prawy dolny róg;
- dobieranie par jednakowych obrazków figur geometrycznych;
- od poznawanie uprzednio eksponowanych obrazów wzrokowych (co tu się zmieniło?);
- układanie obrazków wg instrukcji słownej, np. po lewej, po prawej, na górze, na dole, za, przed;
- wyszukiwanie i dobieranie par jednakowych liter- bez czytania, na podstawie identyfikacji wzrokowej;
- segregowanie przedmiotów wg określonej cechy;
- rozpoznawanie treści obrazków ukazywanych w krótkich ekspozycjach.

Ćwiczenia na materiale literowym:

- różnicowanie układów drobnych znaków graficznych;
- układanie pociętych liter ;
- dopasowanie litery do obrazka i odwrotnie;
- rozpoznawanie liter wśród zestawu innych liter;
- wyszukiwanie takich samych liter i segregowanie ich;
- wyszukiwanie takich samych sylab i segregowanie ich ;
- wyszukiwanie takich samych wyrazów i rozpoznawanie ich w tekście;
- składanie sylab w sensowne wyrazy za pomocą suwaków prostych;
- rebusy (czytanie i odgadywanie);

- zagadki;
- dobieranka tematyczna;
- odszukiwanie obrazków wg podanej głoski;
- wyodrębnianie wyrazów w zdaniach;
- loteryjki obrazkowe, literowe, sylabowe;
- domina literowe, sylabowe, obrazkowe;
- dopisanie litery, sylaby do prostego wyrazu;
- wyodrębnienie elementów całości w wyrazie i sylabie, np.: pokaż literą A lub taką, którą mam na kartoniku.

Usprawnianie percepcji słuchowej

Percepcja słuchowa jest to zdolność do odbioru dźwięków, ich rozpoznawania i różnicowania, jak również interpretowania przez odniesienie do poprzednich doświadczeń. Percepcja słuchowa jest jedną z podstawowych funkcji psychofizycznych, biorących udział w czynności czytania i pisania.

1. Różnicowanie dźwięków:

· wysłuchiwanie i różnicowanie dźwięków dochodzących z najbliższego otoczenia i ich lokalizacja;
· różnicowanie i rozpoznawanie głosów przyrody oraz odgłosów wydawanych przez różne przedmioty codziennego użytku i dźwięków wydawanych przez instrumenty perkusyjne;
· rozpoznawanie melodii znanych piosenek;
· określenie właściwości dźwięków: wysokie-niskie, długie-krótkie, pojedyncze-kilka.

2. Odtwarzanie dźwięków:

· odtwarzanie gry na instrumentach perkusyjnych, np.: dwa razy bębenek, jeden raz trąbka, trzy razy bębenek;
· odtwarzanie dźwięków na różnych instrumentach;
· odtwarzanie dźwięków podanych bezpośrednio przez symbolizujące je nazwy: dzyń-puknięcie pałeczką w dzwonek;

· odtwarzanie rytmu zgodnie z układem przestrzennym;
· zabawy ze śpiewem, klaskaniem.

3. Ćwiczenia analizy i syntezy słuchowej:

· wyodrębnianie głosek z wyrazów: w nagłosie, śródgłosie i wygłosie;
· reagowanie sygnałem na określoną głoskę;
· segregowanie obrazków wg głoski pierwszej, ostatniej, trzeciej, drugiej, itd.;

· tworzenie sylab z określoną samogłoską, np. a-at; próby budowania wyrazów z daną sylabą, np.ta - Beata;
· wymyślanie wyrazów zaczynających się określoną głoską;
· zabawa" Co słyszysz?";
· podawanie liczby głosek w wyrazie(analiza);
· podanie głoski ze względu na jej lokalizację: pierwsza, druga, ostatnia (wyodrębnianie);
· podawanie liczby sylab w wyrazie (analiza);
· śpiewanie piosenek sylabami;
· podawanie sylaby ze względu na jej lokalizację (wyodrębnianie);
· tworzenie wyrazów do podanej sylaby;
· zabawy sylabami: loteryjki sylabowe, domina sylabowe;
· wyszukiwanie wyrazów, przedmiotów, które kończą się podaną sylabą;
· dobieranie par wyrazów, których nazwy się rymują;
· segregowanie obrazków wg wzrastającej liczby sylab (malejącej, jednakowej);
· podział lub synteza wyrazu: sylabowa, głoskowa;
· podział wyrazów na sylaby (wyrazy ze wzrastającą liczbą sylab), np. ul, oko, woda;
· kończenie wyrazów dwusylabowych w oparciu o obrazki, np. bu-ty;
· różnicowanie (dźwięczności) głosek, sylab podobnych dźwiękowo;
· rozpoznawanie danej spółgłoski w wyrazie (na początku, w środku, na końcu);
· różnicowanie sylab podobnych;
· ćwiczenia słuchu fonematycznego na podstawie obrazków;
· różnicowanie głosek opozycyjnych;
· różnicowanie głosek na podstawie dwóch wyrazów różniących się jedną głoską;
· rozpoznawanie samogłosek w wyrazie, ustalanie miejsca danej samogłoski w wyrazie;
· podział zdań na wyrazy, przeliczanie słów.

4. **Ćwiczenia rozwijające mowę i wzbogacające słownik:**

· uściślanie rozumienia znaczenia pojedynczych wyrazów określających nazwy zwierząt, roślin, przedmiotów, części ciała, barwy, stosunków przestrzennych, liczb;
· wzbogacanie pojęć (określanie ogólnej grupy przedmiotów);
· słuchanie treści opowiadań podawanych ustnie lub w połączeniu z materiałem konkretnym;
· dobieranie obrazków do całości z próbą uzasadnienia wyboru;
· powtarzanie wyrazów, krótkich zdań , opowiadań po innej osobie;
· dostrzeganie sytuacji nieprawdziwych w utworach literackich;
· układanie zdań z podanymi wyrazami;
· opowiadanie treści obrazków, historyjki obrazkowej;
· prowokowanie samorzutnych wypowiedzi;
· próby tworzenia inscenizacji do krótkich opowiadań, bajek;
· ćwiczenia w głośnym, szeptem i cichym czytaniu ze zrozumieniem;
· ćwiczenia usprawniające mowę pod względem gramatycznym;
· zabawy fonologiczne (z rymem, ortofoniczne, z sylabami, z głoskami);
· zabawy morfologiczne.

Usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej

- odwzorowywanie: figur geometrycznych, szlaczków, liter, cyfr;
- odwzorowywanie graficzne na papierze bez liniatury;
- rysowanie konturów wg podanego wzoru, np. kontury kwiatka;
- rysowanie rysunku za pomocą łączenia kropek w odpowiedniej kolejności, np. od 1 do 20;
- kreślenie kształtów graficznych za pomocą kreski łączącej wyznaczone uprzednio punkty;
- wypełnianie konturów;
- malowanie w dużym formacie kształtów graficznych pędzlem;
- uzupełnianie brakujących liter.

Usprawnianie orientacji przestrzennej

- orientacja w przestrzeni zajmowanej przez ciało dziecka;
- obrazowanie ruchem prostych czynności;
- różnicowanie stron: prawa-lewa;
- kształtowanie pojęć przestrzennych;
- chodzenie wg instrukcji słownej;
- rysowanie przedmiotów w odpowiednim położeniu wg instrukcji;
- śpiewanie piosenek z interpretacją ruchową;
- omijanie przeszkód w marszu;
- określanie położenia poszczególnych przedmiotów w przestrzeni, na obrazku;
- kolorowanie obrazka wg instrukcji;
- utrwalanie różnicowania stron ciała;
- rysowanie figur pod dyktando

Ćwiczenia w zakresie spostrzegania i koncentracji uwagi.

a) układanie puzzli,

b) gra w memory - dobieranie obrazków w pary - ,segregowanie ich według pierwszej głoski w nazwie – dzielenie ze względu na tematykę np.: *(zwierzęta domowe –dzikie –egzotyczne, skrzydlate – czworonożne –z rogami)*

c) dorysuj brakujące elementy np.: *(lala bez palców u rąk, dom bez komina, okna itp.),*

d) układanie w pary wyrazów różniących się jedną literą, *(np. kosa – koza, nos – sos, kot – kos),*

e) czym różnią się dwa obrazki - wyszukiwanie różnic,

f) wyszukiwanie takich samych sylab w rozsypance sylabowej w wyrazach, *(np. noga – nosy, lalka – lampa, buty-budy),*

g) wyszukiwanie w rozsypance wyrazowej dwóch takich samych wyrazów.

h**)** wyszukiwanie par liter wielkich i małych w tekście i zakreślanie ich tym samym kolorem np. P, p – żółto, B, b – zielono, D, d – czerwono

Podnoszenie sprawności motorycznej, manualnej i grafomotorycznej

Motoryka mała to takie czynności, jak: rysowanie, malowanie, pisanie, ugniatanie czegoś w dłoni, czy rzeźbienie.

1. Zabawy rozluźniające napięcie mięśni:

· rzucanie i chwytanie piłeczki;
· zabawy w deszcz, grę na pianinie, raka, itp.;
· ugniatanie papierowych kul z gazet;
· nawlekanie koralików;
· układanie wzorów z patyczków lub klocków geometrycznych;
· rozdzieranie i rozcinanie papieru po narysowanych liniach;
· szycie ściegiem fastrygowym- przekłuwanie papieru igłą z nitką w miejscach oznaczonych punktami;
· wycinanki, wydzieranki, naklejanki;
· modelowanie w plastelinie, modelinie;
· montowanie konstrukcji z gotowych elementów;
· stemplowanie, tworzenie za pomocą stempli kompozycji z figur geometrycznych.

2. Ćwiczenia rozmachowe mięśni rąk:

· zamalowywanie farbami dużych płaszczyzn(kartony, gazety) oraz dużej powierzchni ograniczonej konturem;
· pogrubianie konturów dużych form geometrycznych;
· malowanie dużych form falistych i szlaczków;
· kreślenie kredą na tablicy, pędzlem, węglem na dużych arkuszach, palcem lub patykiem na tacach z materiałem sypkim.

3. Ćwiczenia usprawniające mięśnie dłoni i drobne mięśnie palców:

· kreślenie form kolistych, falistych i prostych wg wzoru- w naturalnych wielkościach zgodnych ze wzorem, a następnie w pomniejszeniu;
· rysowanie wzorów po śladzie kropkowym lub kreskowym;
· kopiowanie rysunków przez kalkę techniczną;
· kreskowanie-wypełnianie konturów kolorem za pomocą kresek;
· pogrubianie konturu, czyli wodzenie po wzorze, np.: po liniach pojedynczych zbliżonych do szlaczków, po konturach obrazków;

· zamalowywanie małych pól wg oznakowania: „ Co się kryje na obrazku?”
· zamalowywanie małych przestrzeni kredkami, np.: obrazków w książeczkach do malowania, konturów geometrycznych.

4. Ćwiczenia płynnych, rytmicznych, ciągłych i pulsujących ruchów pisarskich:

· łączenie wyznaczonych punktów linią ciągłą, w celu powstania zaplanowanych przedmiotów, np. kwiatek;
· obrysowywanie szablonów(od wewnątrz, zewnętrznie);
· rysowanie szlaczków obrazkowych w liniaturze zgodnie z kierunkiem pisma;
· rysowanie szlaczków literopodobnych w liniaturze, w zmniejszającym się stopniowo wymiarze aż do liniatury zeszytu;
· odwzorowywanie szlaczków wg demonstrowanych wzorów;
· próby odtwarzania eksponowanych wzorów z pamięci;
· samodzielne rysowanie różnorodnych wzorów.

Terapia głosek szeregu szumiącego („sz”, „ż”, „cz”, „dż”) głownie głoski sz)

I. Etap przygotowawczy przed wywołaniem głosek szeregu szumiącego („sz”, „ż”, „cz”, „dż”)

Ćwiczenia języka:

- dotykamy palcem lub łyżeczką podniebienia tuż za górnymi zębami, nazywając je „zaczarowanym miejscem”, „parkingiem”, w którym język (krasnoludek, samochód) powinien przebywać, gdy mamy zamkniętą buzię;

- wysuwanie języka do przodu;

- wysuwanie szerokiego języka na zewnątrz jamy ustnej;

- żucie brzegów języka zębami trzonowymi (żeby rozciągnąć całą jego powierzchnię);

- masaż języka – wysuwanie i cofanie języka przez lekko zwarte zęby;

- unoszenie języka na górną wargę (język wąski, wydłużony, zęby widoczne);

- unoszenie języka za górne zęby (język wąski);

- cofanie języka za wałek dziąsłowy;

- kierowanie języka w kąciki ust (zęby widoczne);

- klaskanie językiem – naśladowanie odgłosu konia uderzającego kopytami o bruk;

- „liczenie ząbków" – dotykanie czubkiem języka górnych zębów po wewnętrznej stronie, podczas szerokiego otwierania jamy ustnej;

- „mycie zębów" – oblizywanie językiem górnych zębów po wewnętrznej stronie przy zamkniętych, a następnie otwartych ustach;

- „zaczarowany język" – przytrzymanie przez kilka sekund czubka języka na podniebieniu przy szeroko otwartych ustach;

- „krasnoludek zagląda do gardła" – cofanie języka w głąb jamy ustnej, zaczynając od górnych zębów, a kończąc na podniebieniu miękkim;

- zlizywanie czubkiem języka z podniebienia, np. kawałka czekolady lub gumy rozpuszczalnej, kremu czekoladowego, mleka w proszku (przy szeroko otwartych ustach);

- ssanie czubkiem języka na podniebieniu małego pudrowego cukierka, musującej witaminy C, opłatka lub naśladowanie ssania pożywienia;

- przytrzymywanie czubkiem języka przy podniebieniu rodzynek, pastylek pudrowych, cukierków z wgłębieniem w środku;

- „język malarzem" – język to pędzel, którego czubkiem dzieci mają naśladować malowanie różnych wzorów (kropek, kółek, linii, kwadratów, trójkątów). Moczenie „pędzla" w farbie oznacza dotykanie czubkiem języka wałka dziąsłowego. Płukanie „pędzla" to oblizywanie językiem dolnych dziąseł od wewnętrznej strony;

- „karuzela" – włóż język między wargi a dziąsła i zakręć nim raz w prawą, raz w lewą stronę;

- „słoń" – dosięgnij językiem (jak słoń trąbą) do ostatniego zęba na górze i na dole, z prawej i lewej strony;

- „wahadełko” – kierowanie czubka języka w kąciki ust;

- „młotek” – wbijamy gwoździe w ścianę. Spróbuj zamienić język w młotek i uderzaj o dziąsła tuż za górnymi zębami, naśladując wbijanie gwoździa;

- wysuwamy język na brodę, zwijamy w „łyżeczkę” i chowamy do buzi;

- „schodki” – czubek języka dotyka górnych jedynek, górnej wargi, a następnie nosa (buzia otwarta);

- masaż podniebienia – język jest masażystą i masuje podniebienie od zębów w stronę gardła i z powrotem;

- naśladowanie różnych zwierząt:
- „krokodyl” – szerokie otwieranie buzi, wysuwanie żuchwy do przodu, naśladowanie „kłapania paszczą”
- „krowa” – naśladowanie przeżuwania trawy
- „zły pies” – zagryzanie górnymi siekaczami dolnej wargi, udawanie warczenia psa
- „wyjący pies” – naśladowanie wycia psa do księżyca (a-u, a-u)
- „konik” – kląskanie czubkiem języka o wałek dziąsłowy
- „króliczek” – próby utrzymania kredki między górną wargą, a nosem

- „kameleon” – jak najdłuższe wysuwanie języka i chowanie go do buzi
- „żabki” – robienie z buzi dużego balonu, naciskanie lekko palcami na policzki, stopniowe wypuszczanie powietrza;

- naśladowanie mlaskania;

- śpiewanie znanych melodii na sylabach: la, lo, le, lu, ly.

Ćwiczenia warg:

- oblizywanie warg;

- „ryjek świnki” – wysuwanie zaokrąglonych warg do przodu (zęby widoczne);

- rozchylanie warg jak przy uśmiechu;

- „całuski” – cmokanie ustami;

- „balonik” – nadymanie policzków, usta ściągnięte;

- „zmęczony konik” – parskanie wargami;

- „kto silniejszy?” – napinanie warg w pozycji rozciągniętej. Dwie osoby siedzące naprzeciw siebie trzymają ustami kartkę papieru i każdy ciągnie w swoją stronę;

- „wąsy” – wysuwanie warg jak przy wymawianiu „u”, położenie na górnej wardze słomki lub ołówka i próby jak najdłuższego utrzymania;

- „drzwi do domu” – buzia do domek krasnoludka, a wargi to drzwi do domku. Pokaż jak wargi ściągnięte do przodu, otwierają się i zamykają;

- „straż pożarna” – wyraźne wymawianie samogłosek w parach: e o oraz a u;

- wydawanie odgłosów:
- krowy – mu, mu
- kukułki – kuku, kuku
- sowy – hu, hu
- psa – hau, hau
- rybki – plum, plum
- pukania – puku, puku
- uderzania – buch, buch
- chodzenia – tupu, tupu;

- „pyszczek rybki” – wysuwanie warg do przodu, a następnie naprzemienne ich otwieranie i zamykanie;

- „ryjek” – układanie warg w kształcie ryjka, a następnie ich rozsuwanie do uśmiechu;

- gra na trąbce z szerokim ustnikiem, flecie, harmonijce ustnej.

Etap II - wywołanie głosek szeregu szumiącego („sz”, „ż”, „cz”, „dż”)

Nie wolno wywoływać wszystkich głosek szeregu szumiącego od razu. Najpierw „sz” musi być dobrze opanowane w różnych pozycjach w wyrazie.

Kolejność wywoływania głosek przy seplenieniu międzyzębowym to: szereg szumiący (sz, ż, cz, dż), potem syczący (s, z, c, dz), na końcu ciszący (ś, ź, ć, dź).
Kolejność wywoływania głosek przy seplenieniu bocznym to: głoska „s", potem szereg szumiący (sz, ż, cz, dż), potem reszta syczących (s, z, c, dz), na końcu ciszący (ś, ź, ć, dź).
Gdy dziecko ma problem z wybrzmiewaniem „sz" , terapię rozpoczynamy od „cz".

„sz"

W lustrze pokazujemy dziecku układ języka i warg. Polecamy zrobić to samo, tzn. unieść język za górne zęby (na wałek dziąsłowy), zęby zewrzeć (zbliżyć ale nie zaciskać) i wargi lekko wysunąć do przodu (ułożyć w ryjek). W takim układzie polecamy dziecku wymawiać podczas wydechu przedłużone „sz".
Jeśli są problemy:
- Można pomóc dotykając czubek języka i miejsce za wałkiem dziąsłowym lub unosząc szpatułką język za górne zęby. Zęby zbliżamy i wargi lekko wysuwamy do przodu poprzez naciśnięcie policzków.
- W skrajnych przypadkach można przytrzymać uniesiony język palcem lub szpatułką i polecić dziecku długo dmuchać przez zęby.

„ż"

Jeśli „sz" wymawiane jest prawidłowo, nie powinno być kłopotu z wymową „ż".
Jeśli są problemy:
- Przykładamy ręce do szyi podczas wybrzmiewania, by wyczuć wibracje dźwięcznej głoski „ż".
- Wypowiadanie „sz" z przedłużonym „y" i równocześnie kontrolowanie drżenia szyi. Przechodzimy do wypowiadania „szżyyy", a potem do wypowiadania przedłużonego „ż" w otoczeniu samogłosek ażżża, ażżżo, ażżże itd., skracając wybrzmiewanie do aża, ażo, aże itd.

„cz"

Jeśli „sz" i „ż" wymawiane są prawidłowo, nie powinno być kłopotu z wymową „cz".
Jeśli są problemy:
- Polecamy dziecku unieść język za górne zęby, za wałek dziąsłowy. Początkowo polecamy wymawiać krótkie „t", a następnie długie „sz" („t" + „sz" = „cz"), powoli przechodząc do „cz".

„dż”

Jeśli „sz”, „ż”, „cz” wymawiane są prawidłowo, nie powinno być kłopotu z wymową „dż”. Tym bardziej, że niewiele jest wyrazów, w których „dż” występuje.

Etap III - utrwalenie głosek szeregu szumiącego („sz”, „ż”, „cz”, „dż”)

„sz”

Najpierw ćwiczymy „sz” w izolacji.

Następnie ćwiczymy „sz” w połączeniu z samogłoskami:
- nagłos w sylabach, logotomach, wyrazach, potem w związkach wyrazowych
sza, szo, sze, szu, szy;
- śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
asza, aszo, asze, aszu, aszy
osza, oszo, osze, oszu, oszy
esza, eszo, esze, eszu, eszy
usza, uszo, usze, uszu, uszy
ysza, yszo, ysze, yszu, yszy;
- wygłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
asz, osz, esz, usz, ysz.
Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

Ćwiczymy „sz” w połączeniach ze spółgłoskami:
- nagłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
szko, szka, szko, szkla, szpu, szpi, szpa, sznu, szma…;
- śródgłosw wyrazach, potem w związkach wyrazowych;

- wygłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych.
Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

Różnicowanie „sz” – „s”.

„ż”

Najpierw ćwiczymy „ż” w izolacji.

Potem ćwiczymy „ż” w połączeniu z samogłoskami:
- nagłos w sylabach, logotomach, wyrazach, potem w związkach wyrazowych
ża, żo, że, żu, ży;

- śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
ażа, ażo, aże, ażu, ży
ożа, ożo, oże, ożu, ży
eżа, eżo, eże, eżu, eży
użа, użo, uże, użu, uży
yżа, yżo, yże, yżu, yży.
Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

Ćwiczymy „ż” w połączeniach ze spółgłoskami (tylko dźwięcznymi, gdyż obok bezdźwięcznych i w wygłosie traci dźwięczność!):
- nagłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
żwy, żło;
- śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
gży, eżb, gże, dże…
Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

Różnicowanie „ż” – „z”.

„cz”

Najpierw ćwiczymy „cz” w izolacji.

Potem ćwiczymy „cz” w połączeniu z samogłoskami:
- nagłos w sylabach, logotomach, wyrazach, potem w związkach wyrazowych
cza, czo, cze, czu, czy;
- śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
acza, aczo, acze, aczu, aczy
ocza, oczo, ocze, oczu, oczy

ecza, eczo, ecze, eczu, eczy
ucza, uczo, ucze, uczu, uczy
ycza, yczo, ycze, yczu, yczy;
- wygłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
acz, ocz, ecz, ucz, ycz.

Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

Ćwiczymy „cz" w połączeniach ze spółgłoskami:
- nagłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
czło, czte, czwu, czwa…;
- śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
aczk, eczk, iczk, eczń, eczn, aczn, oczt…
Trudniejsze grupy spółgłoskowe:
eczc, niczc, aczc, eczc, oczci, ączc, yczk
w teczce, w doniczce, w paczce, w apteczce, na poczcie, na łączce, w koszyczku, na półeczce
.

Różnicowanie „cz" – „c".

Wymowa zbitki głosek „szcz" – najpierw w nagłosie, potem w śródgłosie i na końcu w wygłosie – w sylabach, wyrazach, związkach wyrazowych, zdaniach.
szcza, szczo, szcze, szczu, szczy

Do wykorzystania tylko w przypadku, jeśli prawidłowo realizowane jest „s" z szeregu syczącego. W przeciwnym razie można ją wprowadzić dopiero utrwalając „s" (po uprzednim utrwaleniu i automatyzacji „sz", „ż" i „cz" z szeregu szumiącego).

szeregu syczącego. W przeciwnym razie można ją wprowadzić dopiero utrwalając „s" (po uprzednim utrwaleniu i automatyzacji „sz" i „cz" z szeregu szumiącego).

„dż"

Najpierw ćwiczymy „dż" w izolacji.

Potem ćwiczymy „dż” w połączeniu z samogłoskami:
- nagłos w sylabach, logotomach, wyrazach, potem w związkach wyrazowych
dża, dżo, dże, dżu, dży;

! Do wykorzystania tylko w przypadku, jeśli prawidłowo realizowane są „s”, „z”, „c” i „dz” z szeregu syczącego oraz „ś” i „dź” z szeregu ciszącego. W przeciwnym razie można ją wprowadzić dopiero utrwalając „dź” (po uprzednim utrwaleniu i automatyzacji „sz”, „ż”, „cz” i „dż” z szeregu szumiącego oraz „s”, „z”, „c” i „dz” z szeregu syczącego).
- śródgłos w wyrazach, potem w związkach wyrazowych
adża, adżo, adże, adżu, adży
odża, odżo, odże, odżu, odży
edża, edżo, edże, edżu, edży
udża, udżo, udże, udżu, udży
ydża, ydżo, ydże, ydżu, ydży.
Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

Ćwiczymy „dż” w połączeniach ze spółgłoskami (tylko dźwięcznymi, gdyż obok bezdźwięcznych i w wygłosie traci dźwięczność!):
- nagłos w wyrazach i związkach wyrazowych
dżdżo, dżdży;
- śródgłos w wyrazach i związkach wyrazowych
żdże, żdżą, dżdżo, dżdży…
Ćwiczymy wszystko w zdaniach.

Różnicowanie „dż” – „dz”.

Utrwalanie wszystkich głosek szeregu szumiącego: „sz”, „ż”, „cz”, dż”.

Etap IV - automatyzacja głosek szeregu szumiącego („sz”, „ż”, „cz”, „dż”)

- teksty drukowane i wierszyki; - mowa spontaniczna; - opowiadanie treści historyjek